

Göç ve Mülteciler

GÖÇ

- Göç, kişinin yeni koşullara daha iyi uyum sağlayabilmek amacıyla ya da doğal, ekonomik, siyasal, vb. zorunluluklar sonucunda yaşadığı toplumu değiştirmesi olayına verilen addır.
- Diğer bir ifadeyle göç, kişilerin gelecek yaşantılarının ya bir bölümünü ya da tamamını geçirmek üzere bir yerleşim biriminden diğerine yerleşmek amacıyla yapmış oldukları coğrafi nitelikli yer değiştirme olayıdır

■ GÖÇÜN NEDENLERİ

- Göç hareketlerinin tarihi insanlığın geçmişi kadar eskidir. Günümüzde ise göç hareketlerini önemli hale getiren insan toplulukları arasındaki bölgesel sınırların ortaya çıkmasıdır. Toplular arasındaki farklılıklar ya da kimi zaman aynı toplum içinde insanları kendi oturdukları yerden başka yerlere göç etmeye zorlayan faktörler çeşitlilik gösterir.
- Farklı bir **dinsel** grubun üyesi olma, tehdit edilme ya da zulüm görme insanları göçe zorlayan en eski nedenlerdendir.
- Dinsel nedenlerin dışında **politik** faktörler de insanları göç etmek zorunda bırakmıştır. Ayrıca, **ekonomik** nedenler de insanların yeni yerlere göç etmesine neden olmuştur.
- Örneğin, tarihte yüz binlerce yoksul insan Avrupa'dan Amerika'ya göç etmiştir. Birinci Dünya Savaşı Sonrası milyonlarca göçmen dünyanın farklı yerlerine göç etmiştir. Yine benzer biçimde İkinci Dünya Savaşı sonrası da büyük göç dalgaları dünyayı sallamıştır.

Bu dönemde kitlesel nüfus hareketleri Avrupa dışında üçüncü dünya ülkelerinde de görülmüştür.

Yakın tarihteki Mozambikli mülteciler,
Hindistan'daki sayıları 10 milyonu bulan Bengalli mülteciler,
Vietnam ve Kamboçyalı mülteciler,
İran devrimi sonrası ülke dışına kaçan rejim muhalifi mülteciler,
1979 yılında yaşanan işgal girişiminden sonra Afganistan'dan kaçan 6 milyon mülteci;
Körfez savaşından sonra Irak'tan kaçarak İran'a sığınan 1.3 milyon, Türkiye'ye sığınan 460.000 Kürt mülteci,
Sudan'ın Darfur bölgesinde yaşanan insan krizden dolayı bir milyon, öncesinde ise güneyde dört milyonu aşkın yerinden edilmiş insan kitlesel iltica hareketleri, halen insanlığın belleğinde sıcak birer sorun olarak durmaktadır.

- Göçün nedenleri arasında “itici” ve “çekici” faktörler bulunmaktadır.
- **1. İtici Güçler:** Göçler, hemen hemen tüm dünyada kırdan kente doğru gerçekleşmektedir. Gelişmiş ülkelerden ithal edilen tarımsal teknolojiler ve tarıma yönelik dış yardımlar buna başlıca sebep olarak gösterilebilir. Ayrıca, köydeki toprakların çeşitli sebeplerle bölünmesi, köydeki sosyal olanakların yetersizliği gibi nedenler de köyü itici kılmaktadır. Bu nedenlere bağlı olarak göç, mülksüzleşmenin getirdiği kırsal iticiliği ve istihdam olanakları çerçevesinde tüm önlemlere rağmen, kaçınılmaz hale gelmektedir.
- **2. Çekici Güçler:** Kentlerin çekici özellikleri, köy ve kentin yaşam biçimi sunumlarındaki ayrılıklardan kaynaklanmaktadır. Sosyal faaliyetlerin yoğun olduğu kentlerde eğitim, sağlık, eğlence gibi yaşam koşullarının çekiciliği azımsanamaz. Kimi kırsal yerleşmelerde göçe, belirli bir toplumsal aşağılık duygusunu kaldıran bir yükseliş gözüyle de bakılmaktadır.

- **Diğer bir sınıflandırma da; “Bireysel”, “Kitlesele” ve “Zincirleme göç” olarak yapılmaktadır:**
- Bireysel göç; bireyin kendi kararıyla göç etmesidir. Kişi kendi birikimi ve becerisi ile göç eder.
- Kitlesele göç ise, ekonomik ve sosyal nedenlerle herhangi bir travma yaşandığında toplumun tüm katmanlarını kapsayan göçtür.
- Zincirleme göç; insanların göç ettikleri yer hakkındaki fikirleri ve göç kararını üyesi oldukları grubun etkisiyle aldıkları göç türüdür. Bu göç, bireysel olmayıp, yaşa ve cinsiyete göre seçicidir.
- Uluslar arası göç literatüründe sıklıkla karşılaşılan göç nedenleri; ülkeler arası farklı demografik özellikler, kapitalizmin devresel krizleri, bölgeler arası gelir farklılıkları ve küresel olarak yeniden yapılanmaya zorlanan ekonomiler olarak sınıflandırılmaktadır. Anlaşılacağı gibi, pek çok kişinin aslında ekonomik nedenlerle göç ettiği görülmektedir.
- Bir başka çalışmada az gelişmiş ülkelerdeki göçlerin temel nedenleri; az gelişmişlik, süper güçlerin doğrudan veya dolaylı olarak askeri yardımları, etnik farklılıklar, doğal kaynakların azlığı ve dünya ekonomisinin bu ülkeler üzerindeki olumsuz etkileri olarak sıralanmaktadır.

- 1980'li yıllardan itibaren çevre sorunlarındaki artışla birlikte göç nedenleri arasına *çevresel faktörler* de girmiştir.
- Çevre sorunlarının neden olduğu ormansızlaşma, kuraklık ve küresel iklim değişimi gibi nedenlerden kaynaklanan göçler de bu kategoride yer almaktadır. Nüfus artışı, yoksulluk, açlık ve çevresel bozulma gibi nedenlerle sosyal ve etnik silahlı çatışmaların ve insan hakları ihlallerinin insanları göçe zorladığına değinmiştir.
- Öte yandan, çevresel tahribat göç hareketlerinin nedeni olduğu gibi, bir mülteci hareketi de kendi başına bir çevre sorununa yol açabilmektedir. Örneğin, çok sayıda mülteci ve yerinden edilmiş insan ekolojik olarak narin alanlarda kendilerine sığınacak yer aradıkları zaman çevresel tahribata yol açmaktadırlar.

■ GÖÇ BİÇİMLERİ

■ *İç Göçler*

■ İç göç; bir ülke sınırları içerisinde bireyin bir yıldan az olmamak kaydıyla yaşadığı ortamı değiştirmesidir. Bu göçmen nüfusun büyük kesimi gelişmiş ülkelerde çöküntü alanları, harabeler ve slumlarda; gelişmekte olan ülkelerde ise büyük kentlerin çevrelerindeki gecekondu alanlarında yaşarlar.

■ Dünyada nüfusu 11 milyonu aşan 20 kent bulunmaktadır. Bunlardan 17'si azgelişmiş ülkelerdedir. Azgelişmiş ülkelerin yoğun nüfuslu büyük kentlerde gerekli altyapı ile sağlıklı yaşam koşullarını sağlama ve çevre koruma önlemlerini alma kapasiteleri sınırlıdır. Bu ortamda en çok zarar görecekt olanlar yine en yoksul kesimler olacaktır; sağlıksız konutlar, su ve kanalizasyon sorunları, ısınma sorunları, işsizlik, kötü beslenme ve açlıktan en çok etkilenecek olanlar onlardır.

Nerde yaşamak istersiniz?

- Konu çevresel açıdan ele alındığında, çevre sorunlarını en şiddetli biçimde yaşayan kesim, yoğun nüfusun barındığı ve sanayi bakımından zengin kentlerin insanlarıdır. Birçok ülkede artan nüfusun yanında kırsal alanlardan kentlere doğru olan nüfus göçü, belirgin bir şekilde sürmektedir. Bugün dünya nüfusunun yarısı kentlerde yaşamaktadır, 2025'te bu oran %65'e varacaktır. Böylelikle kentler hızla genişlemekte ve bir yandan gecekondu mahalleleri, diğer yandan büyük ve çok katlı yapılar, geniş yollar ve sanayi kuruluşlarıyla belirgin bir değişime uğramaktadır.
- Ekolojik ilişkilerin göz ardı edildiği bu kentlerde, doğal kaynakların giderek azalması sonucunda iklim ve toprak koşulları değişmekte ve bunun yanı sıra konut, sanayi ve taşıtlardan kaynaklanan zararlı maddelerin neden olduğu kirlilik ortaya çıkmaktadır.
- Nüfus artışları ve göçlerle birlikte büyüyen kentlerin çöp toplama ve imha etme, kanalizasyon ve içme suyu temini, park, bahçe ve yeşil alan ihtiyacının karşılanması konularında önemli yetersizlikler yaşanmaktadır.

■ *Dış Göçler*

- Dış göç ya da uluslararası göç; bireyin ülke sınırlarının dışında herhangi bir ülkeye, yaşadığı ortamı değiştirmek amacıyla gitmesini ifade eder.
- Ülkeden ülkeye göç eden insan sayısı 1965'te 75 milyon iken, 2000'lerde bu sayının 190 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakam, dünya nüfusunun % 3'üne karşılık gelmektedir.
- BM'in Göç Raporu'na göre son 30 yılda topraklarını terk ederek başka ülkelere gidenlerin sayısının iki kat artarak 200 milyona yükseldiği belirtilmektedir.
- Yeni ülkelere göç etmek, yoksul kesimin geleneksel olarak kullandığı hayatta kalabilme stratejilerinden biri olmuştur; fakat bu olayın günümüzdeki boyutları siyasi ve ekonomik istikrarı bozacak ve uluslar arası sıkıntılar yaratacak düzeylere varmıştır.
- Günümüzde ekonomik nedenli göçlere ek olarak çevresel mülteci ve siyasi mülteci sayıları da artmaktadır. Çevresel nedenli göçler, özellikle Afrika'da çölleşme ve açlık sorunları sonucunda kitlelerin komşu ülkelere göç etmesi biçimindedir.
- Ancak bölgede yer alan bu ülkeler de aynı çevresel tahribattan etkilendikleri için ekonomik sıkıntıları artmakta, bu durumda yeni gelen çok sayıda mülteci onlar için bir tehdit oluşturmaktadır.

■ Beyin Göçü

- Beyin göçü iyi eğitim görmüş, kalifiye ve yetenekli işgücünün yetiştiği az gelişmiş/gelişmekte olan bir ülkeden gelişmiş bir ülkeye akışı/göçü olarak tanımlanabilir. Kıt ve sınırlı kaynakları ile yetiştirdiği değerli beyinleri kaybeden az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerin beyin göçü nedeni ile gelişmeleri daha da yavaşlarken, gelişmiş ülkelerin yetişmiş beyinlere daha yüksek ücret ve daha iyi olanaklar sağlaması ile gelişmeleri daha da hızlanmaktadır.
- Beyin göçü ülkeler arasındaki gelişmişlik farkının daha da artmasına neden olmaktadır.

Beyin göçü 1960'lı yıllarda başlamış, doktorlar, mühendisler ve sonra bilim adamları arasında yaygınlaşmıştır.

- Beyin göçü iç ve dış beyin göçü olarak ikiye ayrılabilir.
- Örneğin Devlet Üniversitelerinden Vakıf Üniversitelerine Öğretim Üyesi erozyonu veya devlet dairelerinden yetişen elemanların özel sektöre geçişi iç beyin göçü olarak adlandırılabilir. İç beyin göçünün ülke açısından pek fazla zararı yoktur. Dış beyin göçü ise iyi yetişmiş yetenekli işgücünün gelişmiş ülkelere akışı şeklinde algılanabilir ve ülkeye zararı çok büyüktür.

- Beyin göçü Dünyada önemli bir sorundur. Beyin göçünün fazla verildiği ülkeler arasında Hindistan, Pakistan, Çin, Filipinler, Cezayir, Fas, Tunus, İran, Mısır, Nijerya, Türki Cumhuriyetler vs. de vardır. Türkiye, beyin göçü veren 34 ülke arasında 24. sırada yer almaktadır.
- Önemli ölçüde beyin göçü alan ülkeler arasında ABD, Kanada, Avustralya, G. Afrika, Almanya, Fransa vs gibi ülkeler vardır.

Gelişmiş ülkeler arasında bile beyin göçü söz konusudur. Örneğin Kanada ve İngiltere'den ABD'ye beyin göçü söz konusudur.

- Kanadalılar daha iyi iş olanakları, yüksek ücret ve daha düşük vergi nedeniyle ABD'de çalışmayı tercih etmektedirler. Kanada'dan dışarıya olan beyin göçü kadar da Kanada kendisi dışarıdan beyin göçü aldığından gidenler ve gelenler birbirini dengelemektedir.

■ BEYİN GÖÇÜNÜN NEDENLER

1. Ekonomik Nedenler

- * Düşük ücret politikası varlığı,
- * Vergi oranlarının yüksek olması,
- * Ekonomik istikrarsızlık varlığı,
- * Gelecek endişesi olması.

2. Politik/Siyasal Nedenler

- * Etnik köken farklılığı/ayrılığı oluşumu,
- * Siyasal istikrarsızlık oluşumu,
- * Siyaset ve kayırmacılığın iş hayatına girip, onu kontrol etmesi.

3. Bilim ve Teknoloji Politikalarındaki Yanlılıklar

- * Ar-Ge'ye önem vermeme,
- * Bilim ve teknolojiye değer vermeme,
- * Fikir üretiminin ve buluşun para etmemesi ve desteklenmemesi,
- * Ar-Ge alt yapı ve teşvik eksikliği,
- * Ar-Ge yatırım yardımı ve vergi indirimi azlığı,

■ 4. Eğitim Sistemindeki Çarpıklıklar

- * Kişi başına düşen eğitim harcamasının azlığı (Türkiye; Eğitim harcamasında 109 ülke içinde 105. sırada)
- * Ulusal gelirden eğitime ayrılan pay dünya ortalaması %5.2 iken bizde %2.2 olması,
- * Kalıcı milli eğitim politikası yokluğu,
- * Eğitimde fırsat eşitsizliği oluşu.

■ 5. İşsizlik

- * Üniversite mezunlarının %70'inin meslekleriyle ilgisiz işlerde çalışması,
- * En fazla işsizliğin Üniversite mezunları arasında olması,
- * İş bulamama.

■ 6. Yabancı Dilde Eğitim ve Teknolojideki Gelişmeler

- * Yabancı dilde eğitim beyin göçünde katalizör görevi görmesi,
- * Yabancı dilde eğitim batıya bedavaya (hibe) insan kaynağı üretmesi
- * İletişim olanaklarının (bilgisayar, internet, fax, cep telefonu vs) sağladığı kolaylıklar.

■ *Küresel ısınma 1 milyar kişiyi göçe zorlayacak...*

- İngiliz insani yardım kuruluşu Christian Aid, yayımladığı raporda, 2050 yılına kadar en az 1 milyar insanın küresel ısınmanın sonuçları yüzünden göç edeceği uyarısında bulunmuştur.

Küresel ısınmanın yol açacağı çatışmalar ve mevcut doğal felaketlerin bir sonucu olarak **2050 yılına kadar en az 1 milyar insanın** evlerini terk etmesinin beklendiğini belirten kuruluş, 21. yüzyılda hızla artan göç dalgasına dikkat çekerek, “Çatışmalar, doğal felaketlerle barajlar ve madenler gibi büyük kalkınma projeleri yüzünden evlerini terk eden insanların sayısı şimdi bile şaşırtıcı bir artış eğiliminde” denilmektedir.

Gelecekte ise iklim değişikliklerinin bu artışı tırmandıracağı uyarısında bulunan kuruluş, “güçlü ve acil önlemler” alınması için uluslararası toplumu acil eyleme çağırdı.

Küresel ısınma nedeniyle evlerini terk edenlerin sayısının artmasının 2050'ye kadar bir “göç krizine” dönüşeceği uyarısında da bulunan Christian Aid, büyük kalkınma projelerine bağlı olarak yıllık mevcut 15 milyon göçe karşı 645 milyon kişinin göç etmesinin beklendiğini, sel, kuraklık, açlık gibi küresel ısınmaya bağlı nedenlerle 250 milyon insanın, çatışmalar ve insan hakları ihlalleri yüzünden de 50 milyon kişinin göç edeceği tahmininde bulundu.

■ Kentleşme Sorunları

- **a) Kalabalıklaşma Maliyeti:** Hızlı kentleşme birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Kentlerdeki yoğun nüfusun sebep olduğu *kalabalıklaşma maliyeti* ihmal edilemez bir seviyededir. Örneğin kent içi ulaşımda milyonlarca insanın sürekli olarak yer değiştirmesi hem trafik sıkışıklığı nedeni ile zaman kaybına, hem de akaryakıt israfına yol açmaktadır. Ayrıca yaşanan stres verimliliğin düşmesine ve dolayısıyla üretim azalışına neden olmaktadır.
- **b) Kira ve Arsa Fiyatlarındaki Artış:** Kentleşmenin kalabalıklaşma maliyetlerinden biriside kira fiyatlarındaki aşırı artıştır. Yoğun nüfusun sebep olduğu konut krizi kira fiyatlarını arttırmanın yanında, arsa spekülasyonuna da sebebiyet vermektedir. Bu olay,sonuçta gelir dağılımı da olumsuz yönde etkilenmektedir.
- **c) Gecekondulaşma:** Kentlerdeki gelişigüzel büyümenin neden olduğu gecekondulaşma nedeni ile kentin estetik görünümünde meydana gelen bozulmalardır. Bu bozulma kentin turistik önemini yitirmesine de neden olmaktadır. Gecekondulaşma sorununun çözümünde teknik, idari ve mali önlemlerin yanında politikacıların da kararlı tutumu gerekmektedir. Oysa uygulamada bunun tam tersi yapılmaktadır. Kısa vadede büyük oy hedefi politikacıları, gecekondulaşmayı adeta teşvik eden ve bu yoldaki uygulamalar ,kanunlara ters düşse de iktidar olurlarsa bu suçları bağışlayacaklarını söylemekten kaçınmayan davranışlara itmektedir

Mülteciler

- **Mülteci Kimdir**
- Mülteci, devletin kendisini ciddi insan hakları ihlallerine karşı korumaması ya da koruyamaması nedeniyle ülkesini terk eden kişidir. 1951 BM Mültecilerin Statüsü ile ilgili Sözleşme (Cenevre/Mülteci Sözleşmesi) ile devletler, kendi ülkelerine dönmeleri halinde, kimlikleri ve inançları sebebiyle insan hakları ihlallerine uğrama riski altında olan kişileri korumak zorundadır. Her şeyden önemlisi, bu kişiler zorla geri gönderilmemelidir.

■ Mülteci Hakları

- İnsanların, mülteci olmaları ve buna bağlı olarak uluslararası korumadan yararlanma hakları bulunmaktadır.
- **1951 Mülteci Sözleşmesi ve diğer uluslararası insan hakları sözleşmeleri aşağıdaki hakları içermektedir:**
- Ciddi insan hakları ihlali riski altında bulunacakları bir ülkeye zorla geri gönderilmekten korunma,
- Ayrımcılığa karşı korunma,
- Din ve inanç özgürlüğü,
- Kimlik ve seyahat dokümanları ,
- İş, barınma, eğitim, sağlık,
- Sınırdan yasa dışı yolla yapılan girişler için verilen cezalardan korunma,
- Seyahat özgürlüğü...

■1980 yılında, X Ülkesi kıyılarında Vietnam'dan kaçan 20 kişiyi taşıyan bir teknenin, bu ülkeye ait bir gemi tarafından yolu kesildi. Mültecileri taşıyan tekne, motor sorunları yaşıyordu. Sorunu çözemeyen mürettebat, tekneyi yüzlerce mil uzaklıktaki başka bir ülkenin kıyılarına doğru ilerletti. X Ülkesinin devriye teknesi tarafından refakat edilen mülteci teknesi, şiddetli bir fırtınada alabora olana kadar denizde kaldı. Çırpınan tekneye mürettebattan herhangi bir yardım sağlanmadı. Dahası, devriye teknesi olay yerinden ayrıldı. Bir süre sonra geri dönerek, hayatta kalan birkaç kişi ile bir kadın ve küçük oğlunu güverteye aldılar. Yarım saat sonra da, kurtarmış oldukları kişileri teknedен attılar.

■Bu sırada, geçmekte olan ticari bir gemi, devrilen teknedен küçük bir grubu alarak X Ülkesine götürdü. Kısa süreliğine kurtarılmış olan kadının kocası ve diğer birkaç kişi de yüzerek Y Ülkesi sınırlarına ulaştılar. Kurtulan adam burada bir BMMYK memurundan, X Ülkesi gemisi mürettebatı tarafından tekrar denize atılan karısı ve bebeğinin boğularak ölmüş olduklarını öğrendi. (Bir BMMYK alan memurunun ifadesi)

■ Sığınmacı Kimdir

- Sığınmacı, ülkesini uluslararası korumaya ulaşmak için terk eden, ancak iltica başvurusunun bir devlet ya da BM mülteci birimi, BMMYK, tarafından sonuçlandırılmasını bekleyen kişidir. Durumlarının resmi bir karara bağlanmasını beklerken sığınmacıların uluslararası mülteci hukukunun koruması altında olma hakları vardır ve menşe ülkelerine geri gönderilemezler.

■ Sığınmacı Hakları

- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (İHEB): “Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.” (Madde: 14)
- Uluslararası korumaya ihtiyaçları olmadığı anlaşılan kadar sığınmacılar mültecilere tanınan haklardan yararlanabilmektedirler.

■ Göçmen kimdir?

- Göçmen, bir ülkeden diğerine geçici ya da kalıcı olarak yaşamak ve genellikle de çalışmak için giden kişidir. Bazı göçmenler kendi rızalarıyla ülkelerini terk etmektedirler. Diğerleri ise ülkelerinde yüz yüze kaldıkları zorluklardan ötürü göç etmektedir.

■ Göçmen Hakları.

Herkes gibi göçmenlerin de, hukuki statüleri ne olursa olsun, insan hakları vardır. Bu haklardan bazıları, kölelik ve zorunlu işçilikten korunma hakkı ve keyfi gözüaltına alınmama hakkıdır.

1 Haziran 2003'te yürürlüğe giren Tüm Göçmen İşçiler ile Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına dair Uluslararası BM Sözleşmesi göçmenlerin haklarının tanınması konusunda atılmış önemli bir adımdır.

Uluslararası sözleşmeler bütün göçmenlere eğitim hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, ifade özgürlüğü, mahkemelere eşit erişim hakkı ve iş yerindeki haklar gibi haklara sahip olduklarını belirtmektedir.

- Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) 2000 yılındaki araştırmasına göre "herhangi bir anda" yeryüzünde kaçak olarak dolaşan insan sayısı 15-30 milyon arası değişiyor.
- Örgütün 2005 yılı rakamlarına göre; dünya çapındaki toplam göçmen sayısı 191 milyon.
- 2006 rakamlarına göre, dünyada her gün 8 bin kişi evinden ayrılmak zorunda kalıyor.
- Günümüzde dünyanın 52 ülkesinde toplam 25 milyon insan "yerinden edilmiş" bir şekilde yaşamını sürdürmeye çalışıyor.

Dünyadaki

evsizlerin anatomisi

Mülteciler:	84 milyon
Sığınmacı:	773 bin 500
Geri dönen mülteci:	1 milyon 600 bin
Ülkesinde yerinden edilenler:	6 milyon 600 bin
Evsizler:	2 milyon 400 bin
Vatansız ve diğeleri:	960 bin 400
Toplam:	20 milyon 733 bin 900

- 2001 yılı başları itibarıyla, BMMYK'nin ilgilendiği mülteci sayısı 19,7 milyondur.
- Buna göre dünyadaki her 284 kişiden biri mülteci konumundadır. Kayıtlı olmayan çok sayıda mülteci de dikkate alınırsa, bu sayının çok daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir.
- 11 Eylül 2001'de Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kuleleri ve Pentagon'a yolcu uçaklarıyla yapılan saldırıların ardından, Afganistan'ın ABD'nin hedefi haline gelmesi, mülteci sayısında ciddi oranda artışa neden olmuştur. Afgan'lar BMMYK'nın ilgi alanına giren en büyük mülteci grubunu oluşturmaktadır.
- Orta Afrika devleti; Brundi'den gelerek Tanzanya'ya yerleşen 567,000 kişi, en büyük ikinci mülteci grubunu teşkil etmektedir. İran'a göç eden 497,400 Iraklı mülteci grubu ise üçüncü sırada yer almaktadır.
- BMMYK'nın gözetimi altındaki mülteciler kıtalara göre sınıflandırılır ise, 8.8 milyon mülteci ile Asya birinci, 4.85 milyon mülteci nüfusla Avrupa ikinci ve 4.17 milyon mülteci ile Afrika üçüncü sıradadır.

- BMMYK gözetiminde bulunan mülteci sayısı;
- *Asya* 8,800,000
- *Avrupa* 5,600,000
- *Afrika* 5,300,000
- *Kuzey Amerika* 1,100,000
- *Latin Amerika & Karayip* 800,000
- *Okyanusya* 80,000
- *Toplam* 21,680,000

- Bugün ciddi bir mülteci sorunu yaşıyan Ortadoğu ülkelerinden Avrupa'ya göç etmek isteyenler, anlaşmanın mülteci tanımını sınırlı ve yetersiz görürken, Avrupa ülkeleri, aynı tanımı daraltmaya çalışmaktadırlar.
- 1951 Sözleşmesi'nin mülteci tanımlamasına uymadığı gerekçesiyle dünyanın çeşitli yerlerinde ve bilhassa Ortadoğu'da bir çok mülteci, mülteci haklarından yararlanamamakta, gördüğü zulme bu vesile ile bir ikincisi eklenmektedir. BM (MYK), sadece bu sözleşme çerçevesinde mültecilere yardım etmektedir.

Zorunlu göç;

- Yüzyıllar boyunca insanlar silahlı çatışma ve şiddet olayları yüzünden yurtlarını ya da içinde yaşadıkları toplumları terk etmek zorunda kalmışlardır.
- Üstelik hükümetler, ordular ya da isyancı hareketler dünyanın her yerinde, siyasal ve askeri amaçlarına ulaşmak için insanları göçe zorlama yöntemine başvurmuşlardır.
- Zorunlu göç sorunundan en ciddi biçimde etkilenenler, çoğu zaman, toplumun en marjinalleşmiş üyeleri olmuştur. Azınlık mensupları, vatansızlar, yerli halklar ve siyasal iktidar yapısından dışlananlar bunlar arasındadır.

- Bunlar, güvenli bir sığınma yeri bulmayı başarmış olsalar bile, evlerine dönüp dönmeyeceklerini, döneceklerse bunun ne zaman gerçekleşebileceğini hiçbir zaman bilmezler.
- Kendi devletlerinin ya da toplumlarının başka bireylerince zulme uğratılan kişilerin çoğu sürekli bir güvensizlik ve belirsizlik ortamı içinde yaşamaktadırlar.
- Dünya üzerinde toplam olarak 50 milyon kişi, hukuki açıdan, zorunlu göç kurbanı olarak tanımlanabilir, bu insanların çoğu, Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya ve eski Sovyetler gibi bölgelerde bulunuyorlar.

- Zorunlu göç, farklı biçimlerde ortaya çıkan karmaşık bir sorundur. Bu nedenle; sayısı şaşırtıcı derecede artan teknik kavramların ortaya çıkmıştır.
- Öteden beri bilinen mülteci hareketi, toplu kaçış gibi kavramların yanı sıra:
  - “sığınmacı akını”
  - “topluların dışı etme”
  - “etnik temizleme”
  - “doğal afetler yüzünden yerinden olma”
  - “kalkınma programlarının uygulanması sonucunda yerinden olma”
  - “zorunlu göç”
  - “zorunlu iç göç”
  - “nüfus aktarımı”
  - “nüfus mübadelesi”
  - “isteğe aykırı biçimde yurduna geri gönderme”
  - “zorunlu geri dönüş” ...gibi kavramlar bugün sık sık kullanılıyor.

- Devletlerin koyduğu fiziksel ve idari engeller yüzünden, zulüm ve şiddeti kurbanlarının, sığınmacı kabul edilebilecekleri ülkelere girmeleri giderek zorlaşıyor.
- Bu gelişmelerin sonucu olarak BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) ve diğer insani yardım örgütlerinin çoğu son yıllarda, bir dizi güçlük ve ikileme karşı karşıya kalmaktadır...

Örneğin:

- Dünyanın güçlü devletleri, silahlı çatışmaları sona erdirmek için siyasal ve askeri yöntemlerin yerine, insani yardım yöntemlerinden ne ölçüde yararlanmakta?
- Giderek artan oranda siyasal nitelikli bir ortamda yürütölen insani yardım faaliyetlerin bütönlüğü ve tarafsızlığı nasıl korunabilir?
- Yerlerinden edilmiş veya savaştan etkilenmiş insanları korumak ve yardım sağlamak için neler yapılabilir, çokuluslu askeri güçler bu görevin yerine getirilmesinde nasıl bir rol oynayabilir?
- Mültecilere karşı geleneksel olarak cömert politikalar izleyen birçok öлке, bu insanlara sınırlarını bugün neden kapatıyorlar? Bu ölkeler mültecilere yeterince güvenlik sağlamaya nasıl özendirilebilir, aynı konuda onlara ne türlü yardımlarda bulunulabilir?

- Mülteci kamplarının sivil özelliği nasıl sürdürülebilir? Silahlı grupların kontrolü altına girmiş olanların bu grup ve askerlerden arındırılması amacıyla neler yapılabilir?
- İnsani yardım örgütleri, mülteci topluluklarına geldikleri ülkelere dönmeleri konusunda telkinde bulunmaları, hatta bu konuda ısrarcı olmaları doğrumudur? Bu girişimler hangi sınırlar içinde yasal nitelik taşıyabilir?
- Yerinden edilmiş nüfusun geri dönüşü ve yeniden bütünleştirilmesi, iç savaşlar ve toplumsal çatışmalar geçirmiş olan ülkelerde daha kapsamlı bir yapılanma sürecini nasıl etkileyebilir?
- Mülteciler, öteki tür göçmenlerden hangi yönlerden ayrılırlar? Devletler, büyük sayıda bireysel sığınma başvurularını adil, dikkatli ve yeterince hızlı bir biçimde değerlendirebilmek için hangi yöntemler geliştirebilirler?
- Vatandaşlık konusu ile zorunlu göç sorunu arasında ne gibi bir ilişki bulunmaktadır? Hükümetler, çok sayıda insanı yurtsuz kalma ya da sınır dışı edilme tehlikesiyle karşı karşıya bırakacak hareketlerden sakınmaları için, nasıl özendirilebilirler?

■ En Çok Mülteci bulunan 10 Ülke;

■ Ülkeler	Sığınılan Ülkeler	Mülteciler
■ Afganistan	İran/Pakistan/Hindistan	2,648,000
■ Irak	İran/Suriye/S. Arabistan/B.Avrupa	631.000
■ Somali	Habeşistan/Kenya/Yemen	525.000
■ Burundi	Tanzanya/Kongo/Raunda/Zambiya	517.000
■ Liberya	Gine/Gana/Sierra Leone	487.000
■ Bosna-Hersek *	E.Yugoslavya/Almanya/İsveç/İsviçre	597.000
■ Sudan	Uganda/Kongo/Habeşistan/Kenya/GAC	351.000
■ Hırvatistan	E.Yugoslavya/Bosna-Hersek	342.000
■ Sierra Leone	Gine/Liberya/Gambiya	328.000
■ Vietnam	Çin/Fransa/İsveç/İsviçre	317.000

■ HAYATLARI YOLDA BİTİYOR...

- 1993'ten beri 2 binin üzerinde göçmen, yasadışı yollarla Avrupa'ya gitmek isterken hayatını kaybetti.
- ABD. ile Meksika'yı ayıran 3 bin 200 kilometrelik sınırdan, her gün ortalama bir insan hayatını kaybediyor. Gözetleme kuleleri, dikenli teller, termal kameralar ve tuzaklarla dolu sınırdan her şeye rağmen geçmek isteyenler, bu sefer de sınır muhafızları veya Teksas polislerinin kurşunlarına hedef oluyor.
- Yoksulluğa her yıl 10 milyon yeni insan ekleniyor. Bunun doğal sonucu olarak her yıl yüz binlerce insan evlerini, ailelerini bazen de ülkelerini, daha iyi bir hayat aramak için terk ediyor.

- # ■ TÜRKİYE.DE DIŞ GÖÇ VE MÜLTECİLER SORUNU
- Türkiye'nin göçmen ve mülteci sorunuyla karşı karşıya kalmasına neden olan etkenler, tarihinden ve üzerinde yaşadığı toprakların jeopolitik ve jeostratejik öneminden kaynaklanmaktadır.
  - Komşu ülkelerde yaşayan soydaşlarına karşı Türkiye'nin özellikle tarihten gelen sorumlulukları bulunmaktadır. Bu ülkelerde görülen istikrarsız ve baskıcı yönetimler ile kabaran etnik milliyetçilik nedeniyle Türk ve Müslüman kitlelere yöneltilen sindirici ya da asimile edici dayatmalar, Türkiye'ye yönelik göç eğilimini sürekli canlı tutmaktadır.
  - Bunun yanı sıra, Avrupa ile doğu dünyasını bağlayan bir köprü olması nedeniyle, transit geçişlerde önemli bir basamak niteliği taşımaktadır.

- Türkiye...
- Türkiye hem göç alan, hem de göç veren bir ülkedir.
- Türkiye'ye yönelik göçlerin temel etkeni, Türkiye dışındaki soydaşların, totaliter rejimler ya da savaş ortamlarından kaçarak Türkiye'ye gelmek istemeleridir. (1923 -1997 yılları arasında Türkiye'ye gelen göçmenlerin sayısı 1.600.000 kişidir).
- Bunun yanında, Ortadoğu ve Afrika ülkelerinden gelerek, gelişmiş ülkelere geçmek isteyenler de Türkiye'yi transit ülke olarak kullanmak istemektedirler.
- Özellikle mülteci kitleler, terk ettikleri ülkenin güvenlik makamlarından gizli ve kaçarak Türkiye'ye geldiklerinden, iki ülke arasında kimi sürtüşmeler ve diplomatik temaslar kendisini gösterdiği gibi, gelen insanların arasına Türkiye'de başta terör ve casusluk olmak üzere diğer yasadışı olaylara destek verecek kişiler de sızabilmektedir.